

Operatie Bosgeelster bij de borg

De veenborg Welgelegen uit 1655 is een van de laatst overgebleven borgen in Oost-Groningen. Sinds 2017 is de borg in bezit van het Groninger Landschap, dat prioriteit heeft gegeven aan het herstel van de - ooit door de beroemde tuinarchitect André le Nôtre aangelegde - barokke tuin achter de borg. De Bosgeelster was er kwijnend, maar kon net op tijd in het herstelplan worden meegenomen.

Door toeval gaat het bolletje rollen

Eind maart 2021 fiets ik met een vriendin langs de tuin van Welgelegen. We zijn benieuwd hoe de Bosgeelster (*Gagea lutea*), een bolgewasje dat van begin maart tot april bloeit met gele sterretjes, het daar doet. Bij de laatste inventarisatie in 2006 werd ze met abundantie D ingevoerd. De tuin is voor publiek toegankelijk. Na enig zoeken treffen we in twee grasperken, evenwijdig aan de langgerekte vijver, de Bosgeelster aan. Het ziet er niet heel rooskleurig uit. In beide perken zijn de bosgeelsterren omgeven door een dikke moslaag. De borgbewoonster ziet ons bezig met fotograferen. Ik vertel haar over de bloeiende bosgeelsterren. Ze zegt: 'De hele borgtuin gaat op de schop, die wordt komende zomer gerenoveerd en die geelsterren zullen dan ook verdwijnen'. Ik antwoord dat ze wel gespaard moeten blijven, en vertel dat ik mij al sinds 2004 inzet voor bescherming en behoud van deze plant. Het kost mij niet veel moeite haar enthousiast te maken voor het sparen van de bosgeel-



Bosgeelster. Foto: Annie Vos.



Veenborg Welgelegen.

sterren. 's Avonds mail ik haar alle informatie over de reddingsactie van de Bosgeelster in Gieten e.o., een samenwerking van gemeente Aa & Hunze, waar Gieten onder valt, en betrokken floristen.

De volgende dag al neemt Jan Beekman, natuurbewerker van Het Groninger Landschap, contact op. We opperen het idee om de bollen van de Bosgeelster op te graven en gedurende de reconstructie van de tuin op te slaan.

De voorbereiding

Ik vraag tips bij FLORON en WFD, en krijg advies contact op te nemen met Heilien Tonckens, ecologisch adviseur en stinsenplantendeskundige. De geelsterren zullen binnenkort nauwelijks meer te traceren zijn, dus doe ik dat direct. Begin april krijg ik van haar bruikbare tips voor afplaggen, opslag in lage kwekerijkisten en ingraven op een schaduwrijke plek. De bolletjes kunnen in het najaar of de winter in de nieuwe tuin worden uitgestrooid en



met grond afgedekt, waarna gras kan worden ingezaaid. Zij zegt wel nadrukkelijk dat het terugplaatsen van de bollen alléén zin heeft als vervolgens het maaibeheer van de tuin op de Bosgeelster is aangepast.

Er is een groep vrijwilligers, het Groninger Landschap Tuinteam Welgelegen, die op maandagochtend tuinklussen doet. Ik sluit mij bij deze groep aan. Eerst hebben we met stokjes de groeiplekken gemarkeerd zodat we die later gemakkelijk kunnen terugvinden, mochten de Bosgeelsterren uitgebloeid zijn. Inmiddels zijn de 'lage kwekerijkisten' gevonden bij een kwekerij in Drenthe. Deze lage stekken hebben een binnenmaat van 56 x 36 x

Welgelegen in Sappemeer



Foto: Jan Beekman.



De bollen hebben de "operatie" goed doorstaan. Foto: Annie Vos.



Het tuinteam aan het werk. Foto: Annie Vos.

16 cm. Aan de zij- en onderkanten zitten veel smalle luchtspleten waar de bolletjes niet doorheen glijden. In totaal hebben we er 120 nodig.

Met toestemming van Het Groninger Landschap worden die aangeschaft. Voorafgaand aan het pluggen moesten we weten hoe diep de bolletjes in de grond zitten om de dikte van de plag te bepalen; dat bleek zo'n 4,5 cm te zijn.

Aan de slag

Begin mei hebben we met alle vrijwilligers van Het Groninger Landschap Tuinteam Welgelegen hard gewerkt: Bosgeelsterplaggen van ruim 5 cm dikte uitsteken en overbrengen in de 120 kisten. Op de overzomerplek onder een

paar bomen werden de kisten ingegraven, blad tussen de rijen kisten en zo lekker koel de zomer door. Na het afsterven is er wat blad over gelegd en de kisten zijn in de zomer een keer natgespoten.

De statige buitensingel van de borgtuin is sterk verwaarloosd. Er bloeien daar alleen een paar populaties Bosanemoon. Een aantal ochtenden zijn we bezig geweest met het verwijderen van braam, brandnetel, stevige graspollen en esdoorns aan de oostkant van de buitensingel. Ons plan om de enkele populaties Salomonszegels uit de borgtuin uit te graven en in de buitensingel te planten vond meteen weerklank bij Heilien. 'En neem die exemplaren

Mannetjesvaren ook meteen mee', zei ze. Zo gezegd zo gedaan. Begin september neemt het groenbedrijf Snoek de restauratie van de tuin ter hand. Half november is het dan zover: de Bosgeelsterbollen kunnen definitief in de grond ingebracht worden. Heilien had ons geadviseerd: dat doe je door kisten uit te graven, de grond voorzichtig door je handen te laten gaan en dan de bolletjes dun uit te strooien, met enkele centimeters grond afdekken, waarna het gras erover heen gezaaid wordt. Maar ja, dat kost te veel tijd met al die kisten. Dus we leggen de plaggen uit op de daarvoor bestemde plekken en Snoek freest ze onder bij het egaliseren van de gazonvakken. En daarna het graszaad er overheen. Operatie Bosgeelster is afgerond. En daarna begon het wachten op het voorjaar. Half maart 2022 werden we beloond voor ons werk: de eerste bloeiende gele sterretjes sieren weer het gazon!

Tekst: Annie Vos